

Asia: VN/19571/2025

Valtioneuvoston asetus teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi myönnettävästä avustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston asetuksesta, joka koskee teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenoton edistämiseksi myönnettävää avustusta.

LADEC:n tehtävänä on kehittää Lahden seudun elinkeinoelämän kasvun edellytyksiä ja kilpailukykyä sekä edistää investointeja yhdessä alueen kuntien kanssa. LADEC auttaa yrittäjiä ja yrityksiä liiketoiminnan aloittamiseen, kasvuun, kehittämiseen ja kansainvälistymiseen sekä seudulle sijoittumiseen liittyvissä asioissa. Yhtiön palvelualueena on koko Päijät-Häme.

Pidämme asetusehdotusta yleisesti ottaen tervetulleena ja oikeansuuntaisena toimenpiteenä, jolla voidaan edistää bioperäisten hiilidioksidituotteiden laajamittaisempaa hyödyntämistä ja niihin liittyviä investointeja Suomessa.

Asetusehdotuksen keskeinen ongelma-kohta on luonnoksessa esitetty vuosittainen alaraja – 20 000 tonnia talteen otettua hiilidioksidia – joka on asetettu selvästi liian korkeaksi. Tällainen raja-estämäänsä monien kustannustehokkaiden ja nopeasti käynnistettävien hankkeiden toteuttamisen. Samalla se hidastaa CCU/S-markkinan ja siihen liittyvän osaamisen kehittymistä Suomessa sekä rajoittaa hajautettujen ja skaalautuvien ratkaisujen käyttöönottoa sekä uusien innovatiivisten ratkaisujen tuotekehitystä, joilla on mahdollisuus menestyä myös kansainvälisillä markkinoilla.

On syytä huomioida, että valtaosa suomalaisista biokaasulaitoksista, joiden hiilidioksidituotto on noin 5000 t/v, ei nykyisellä kapasiteetillaan kykene saavuttamaan esitettyä minimirajaa, joten ne jäisivät kokonaan asetuksen ulkopuolelle. Näin korkeaksi määritelty alaraja ohjaa mahdolliset investoinnit suurempiin useiden satojen tuhansien tonnien yksiköihin, kuten biopohjaisiin

voimalaitoksiin ja sellutehtaisiin, joiden toiminta perustuu kansainvälisten raaka-ainemarkkinoiden hintatasoon sekä lainsäädännöllisiin velvoitteisiin. Tällöin on vaarana, ettei esitetty tuki aidosti lisää investointeja kyseisillä sektoreilla, eikä edesauta alalla tapahtuvien suomalaisten innovaatioiden skaalautumista ja kansainvälistymistä.

Lisäksi asetuksen tueksi laadittu selvitys on puutteellinen. Siinä ei ole huomioitu elintarviketeollisuutta hiilidioksidin hyödyntäjänä, vaikka se muodostaa merkittävän osan hiilidioksidin käytöstä tietyillä alueilla. Esimerkiksi Lahden seudulla hiilidioksidia on hyödynnetty ensisijaisesti elintarviketeollisuudessa – muun muassa virvoitusjuomien valmistuksessa, elintarvikepakkausten suojakaasuna sekä kasvihuoneviljelyssä. Tulevaisuuden potentiaalisena hyödyntämiskohteena nähdään myös yksisoluproteiinien tuotanto hiilidioksidista (esimerkiksi Solar Foodsin ratkaisut). Tällaiset käyttökohteet ovat pääsääntöisesti riippuvaisia hiilidioksidin paikallisesta saatavuudesta, sillä kuljetuskustannukset muodostavat merkittävän osan kokonaiskustannuksista ja ovat suoraan verrannollisia kuljetusmatkaan.

Päijät-Hämeen alueella on parhaillaan käynnissä hankekokonaisuus, jossa suunnitellaan Suomen ensimmäistä hiilidioksidin siirtoputkea. Tavoitteena on kerätä biogeenistä hiilidioksidia pienemmistä lähteistä ja yhdistää ne putkiston avulla laajemmaksi kokonaisuudeksi, joka palvelisi paikallista panimo- ja elintarviketeollisuutta. Esitetty 20 000 tonnin alaraja sulki tällaisen ”first-of-its-kind” -hankkeen tuen ulkopuolelle, vaikka kyseessä on innovatiivinen ja potentiaalisesti erittäin vaikuttava ratkaisu. Hankkeen nykyinen kustannusrakenne ei vielä mahdollista kannattavaa liiketoimintaa ilman ulkopuolista tukea, ja tämä esimerkki osoittaa hyvin, kuinka asetettu alaraja rajoittaa pikemminkin kuin edistää bioperäisen hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä.

Asetusesityksessä näyttäytyy myös sisäänrakennettu ristiriita. Esityksessä todetaan yhtäältä, että tuen myöntämisen arviointikriteerinä käytetään talteen otetun hiilidioksidin määrää, jotta voitaisiin varmistaa mahdollisimman suuri vaikuttavuus. Toisaalta todetaan, että tuen keskeisenä tavoitteena on edistää bioperäisten hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia tai hyödyntämistä sekä siten edesauttaa päästövähennysten saavuttamista ja fossiilisen energian käytön vähentämistä. Näiden tavoitteiden välillä vallitsee jännite erityisesti silloin, kun tuen jakamiseen sovelletaan niin sanottua ”hollantilaista huutokauppamenetelmää”, jossa kaikki hankkeet käsitellään yhtenä kokonaisuutena ja vertailu tehdään tonnikohtaisen hinnan perusteella. Tällöin voi jäädä huomiotta hankkeita, jotka ovat kansantaloudellisesti merkittäviä, vaikka eivät volyymiperusteisesti olisikaan suurimpia.

Mitä useampi hanke saadaan käynnistettyä, sitä suurempi on talteen otettavan hiilidioksidin kokonaismäärä. Tämä taas on suoraan verrannollinen Suomessa tapahtuvaan tekniseen kehitykseen ja osaamisen karttumiseen. Nykyisellään esitys näyttäytyy lähinnä uutena tukimuotona suuryrityksille, joiden osallistuminen ei kuitenkaan ole varmaa. Tämä johtuu muun muassa siitä, että suurimpien kotimaisten lähteiden – kuten sellutehtaiden – tuottamalle hiilidioksidille ei tällä hetkellä ole riittäviä markkinoita.

Tura Tomi
Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy